

KODEX KANONICKÉHO PRÁVA Z ROKU 1983

český úřední překlad

STAŤ VII MANŽELSTVÍ

*(doplněný po konci překladu zákonného textu
systematickými tabulkami)*

Kán. 1055 – § 1. Manželský svazek, kterým muž a žena mezi sebou vytvářejí nejnuitnější společenství celého života, zaměřené svou přirozenou povahou na prospěch manželů a na zplození a výchovu dětí, je mezi pokřtěnými povýšen Ježíšem Kristem na svátost.

§ 2. Proto mezi pokřtěnými nemůže být platná manželská smlouva, která by nebyla svátostí.

Kán. 1056 – Podstatnými vlastnostmi manželství je jednota a nerozl učitelnost, které nabývají v křesťanském manželství zvláštní pevnosti z důvodu svátosti.

Kán. 1057 – § 1. Manželství je vytvářeno souhlasem stran zákonně projeveným mezi osobami právně způsobilými; žádná lidská moc nemůže tento souhlas nahradit.

§ 2. Manželský souhlas je úkon vůle, jímž se muž a žena sami sobě navzájem neodvolatelnou dohodou odevzdávají a přijímají za účelem vytvoření manželství.

Kán. 1058 – Manželství mohou uzavřít všichni, kterým to právo nezakazuje.

Kán. 1059 – Manželství katolíků, i když je katolická pouze jedna strana, se řídí právem nejen božským, ale i kanonickým, při zachování příslušnosti světských představených co do ryze světských účinků manželství.

Kán. 1060 – Právo zvyhodňuje manželství, a proto při pochybnosti se považuje manželství za platné, dokud se nedokáže opak.

Kán. 1061 – § 1. Platné manželství mezi pokřtěnými se nazývá pouze platné, jestliže nebylo dokonáno; platné a dokonané, jestliže manželé spolu uskutečnili lidským způsobem soulož, která je sama o sobě vhodná ke zplození dítěte, k němuž je svou povahou zaměřeno manželství a jímž se manželé stávají jedním tělem.

§ 2. Dokud se neprokáže opak, předpokládá se dokonání, jestliže manželé po uzavření manželství spolu bydleli.

§ 3. Domnělým se nazývá neplatné manželství, které bylo uzavřeno v dobré víře alespoň u jednoho partnera, až do té doby, kdy se oba partneři s jistotou dovědí o jeho neplatnosti.

Kán. 1062 – § 1. Příslib manželství, ať jednostranný nebo oboustranný čili zasnoubení, se řídí partikulárním právem, stanoveným biskupskou konferencí s přihlédnutím k obyčejům a světským zákonům, jestliže existují.

§ 2. Příslib manželství není důvodem pro žalobu o uzavření manželství; je však možná žaloba o náhradu škody, jestliže nějaká vznikla.

HLAVA I

PASTORAČNÍ PÉČE A PŘÍPRAVA NA UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

Kán. 1063 – Pastýři duší jsou povinni pečovat, aby jejich vlastní církevní společenství poskytovalo křesťanům pomoc, jíž se manželský stav zachovává a zdokonaluje v křesťanském duchu. Tuto pomoc nutno poskytnout hlavně:

1° kázáním, katechezí, přizpůsobenou nezletilým, mládeži i dospělým, i za použití hromadných sdělovacích prostředků; tím jsou křesťané poučováni o významu křesťanského manželství a o úkolech křesťanských manželů a rodičů;

2° osobní přípravou na uzavření manželství, v níž se snoubenci připraví na posvátnost jejich nového stavu a na jeho úkoly;

3° užitekplným liturgickým udělováním svátosti manželství, jímž se dává najevo, že manželé naznačují a podílejí se na tajemství jednoty a plodné lásky mezi Kristem a církví;

4° pomocí poskytovanou ženatým a vdaným osobám, aby manželský svazek věrně zachovávaly a chránily a dospívaly k rodinnému životu den ze dne světějšímu a plnějšimu.

Kán. 1064 – Místní ordinář má dbát, aby tato pomoc byla náležitě koordinována, jestliže se to jeví užitečným, po poradě s muži a ženami osvědčenými zkušeností a znalostí.

Kán. 1065 – § 1. Katolíci, kteří nepřijali svátost biřmování, přijmou ji před uzavřením manželství, jestliže je to možné bez závažné nesnáze.

§ 2. Aby přijali svátost manželství s větším užitekem, velmi se doporučuje, aby snoubenci přijali svátost smíření a eucharistii.

Kán. 1066 – Před uzavřením manželství se musí zjistit, že nic nebrání jeho platnému a dovolenému uzavření.

Kán. 1067 – Biskupská konference vydá předpisy o zjišťování u snoubenců, dále o ohláškách manželství a jiných vhodných prostředcích zjišťování, které je nutno provést před manželstvím; teprve potom, když to vše farář dodržel, může je oddat.

Kán. 1068 – V nebezpečí smrti, jestliže nelze získat jiné důkazy, pokud nejsou důkazy opačné, postačí tvrzení osob uzavírajících manželství, případně i přísedné, že jsou pokřtěni a že jim nebrání žádná překážka.

Kán. 1069 – Všichni věřící jsou povinni oznámit před uzavřením manželství ordináři nebo faráři překážky, o kterých vědí.

Kán. 1070 – Jestliže zjišťování provedl jiný než farář, který má oddávat, oznámí tomuto faráři věrohodnou listinou výsledek těchto zjišťování.

Kán. 1071 – § 1. S výjimkou případu nutnosti neodává farář bez dovolení ordináře:

1° osoby bez kanonického trvalého nebo přechodného bydliště;

2° osoby, jejichž manželství nelze uznat nebo uzavřít podle norem světského práva;

3° toho, kdo je vázán přirozenými povinnostmi vůči jinému partnerovi nebo dětem vzešlým z předchozího spojení;

4° ty osoby, které veřejně prokazatelně odmítly katolickou víru;

5° toho, kdo je v nápravném trestu kanonickém;

6° nezletilé, o jejichž sňatku rodiče buď nevědí, nebo s ním rozumně nesouhlasí;

7° osoby, které uzavírají manželství prostřednictvím zástupce, o němž v kán. 1105.

§ 2. Tomu, kdo veřejně prokazatelně odmítl katolickou víru, dovolí ordinář, aby směl být oddán, pouze dodrží-li se kán. 1125, za použití vhodných norem.

Kán. 1072 – Pastýři duší se snaží odradit od uzavření manželství mladé lidi, kteří nedosáhli věku, v němž se podle zvyku dané země uzavírá obvykle manželství.

HLAVA 2

ZNEPLATŇUJÍCÍ PŘEKÁŽKY OBECNĚ

Kán. 1073 – Zneplatňující překážka činí osobu nezpůsobilou pro platné uzavření manželství.

Kán. 1074 – Za veřejnou se považuje překážka, která může být dokázána na vnějším oboru; jinak je tajná.

Kán. 1075 – § 1. Pouze papeži přísluší prohlašovat, kdy božské právo manželství zakazuje nebo zneplatňuje.

§ 2. Pouze papeži přísluší právo stanovit pro pokřtěné další překážky.

Kán. 1076 – Obyčej, který zavádí novou překážku nebo je v rozporu s existující překážkou, se odmítá.

Kán. 1077 – § 1. Místní ordinář může svým podřízeným kdekoliv pobývajícím a všem právě pobývajícím na jeho území zapovědět manželství ve zvláštním případě, avšak pouze dočasně a ze závažného důvodu, dokud tento trvá.

§ 2. Zneplatňující doložku k zapovědi smí připojit pouze papež.

Kán. 1078 – § 1. Místní ordinář může dispensovat své podřízené kdekoliv pobývajícím a všechny právě pobývajícím na jeho vlastním území ode všech překážek práva církevního, kromě těch, od nichž dispens je vyhrazena Apoštolskému stolci.

§ 2. Překážky, od nichž je dispens vyhrazena Apoštolskému stolci, jsou:

1° překážka vzniklá ze svátosti svěcení nebo z veřejného doživotního slibu čistoty v řeholní společnosti papežského práva;

2° překážka zločinu, o níž v kán. 1090.

§ 3. Nikdy se neuděluje dispens od pokrevního příbuzenství v přímé linii nebo ve druhém stupni boční linie.

Kán. 1079 – § 1. V nebezpečí smrti může místní ordinář udělit dispens jak od formy uzavření manželství, tak od každé překážky práva církevního, ať veřejné nebo tajné, a to svým podřízeným kdekoliv pobývajícím a všem pobývajícím na jeho vlastním území; nesmí však dispensovat od překážky vzniklé z kněžského svěcení.

§ 2. Za stejných okolností, o nichž v § 1, ale pouze v případech, v nichž se nelze obrátit ani na místního ordináře, má totéž oprávnění dispensovat jak farář, tak řádně zmocněný posvátný služebník, tak kněz nebo jáhen, který oddává podle kán. 1116, § 2.

§ 3. V nebezpečí smrti je zpovědník oprávněn dispensovat od tajných překážek pro vnitřní obor, ať při udělení svátosti smíření nebo mimo ně.

§ 4. V případě, o němž v § 2, se má za to, že se nelze obrátit na místního ordináře, jestliže by bylo možno obrátit se na něho pouze telegraficky nebo telefonicky.

Kán. 1080 – § 1. Jestliže se překážka odhalí, až když je vše připraveno ke sňatku, a manželství nelze bez důvodného nebezpečí závažné škody odložit až do doby obdržení dispenze od příslušného představeného, mají oprávnění dispensovat ode všech překážek, s výjimkou případů uvedených v kán. 1078, § 2, odst. 1, místní ordinář, a pokud je případ tajný, všichni podle kán. 1079, § 2 a § 3 při zachování podmínek tam stanovených.

§ 2. Toto oprávnění platí také pro účely zplnění manželství, jestliže totéž nebezpečí je v prodlení a čas nedovoluje obrátit se na Apoštolský stolec nebo místního ordináře, pokud se to týká překážek, od nichž může dispensovat.

Kán. 1081 – Farář nebo kněz nebo jáhen, o nichž kán. 1079, § 2, ihned oznámí ordináři místa udělení dispenze pro vnější obor; tato se zaznamená v knize oddaných.

Kán. 1082 – Jestliže něco jiného nestanoví reskript Penitenciárie, zaznamená se dispens od tajné překážky udělená pro vnitřní obor mimosvátočný v knize, kterou je nutno uchovávat v tajném archivu kurie, není však potřebná jiná dispens pro vnější obor, jestliže později se tajná překážka stala veřejnou.

HLAVA 3 ZNEPLATŇUJÍCÍ PŘEKÁŽKY JEDNOTLIVĚ

Kán. 1083 – § 1. Muž před dovršeným šestnáctým rokem věku, žena před čtrnáctým, rovněž dovršeným, nemohou platně uzavřít manželství.

§ 2. Biskupská konference může stanovit vyšší věk pro dovolené uzavření manželství.

Kán. 1084 – § 1. Neschopnost k souloži, předchází a trvalá, ať na straně muže nebo ženy, ať absolutní nebo relativní, zneplatňuje manželství co do jeho podstaty.

§ 2. Jestliže je překážka neschopnosti pochybná, ať pochybností právní nebo skutkovou, není překážkou pro uzavření manželství; pokud pochybnost trvá, manželství nemůže být prohlášeno za neplatné.

§ 3. Neplodnost manželství ani nezakazuje, ani nezneplatňuje, při zachování kán. 1098.

Kán. 1085 – § 1. Neplatně uzavírá manželství ten, kdo je vázán dřívějším manželstvím, i nedokonaným.

§ 2. I když dřívější manželství je neplatné nebo rozloučené z jakéhokoliv důvodu, nelze tím samým nové manželství uzavřít, dokud není s jistotou známa neplatnost nebo rozloučení předchozího manželství.

Kán. 1086 – § 1. Neplatné je manželství mezi dvěma osobami, z nichž jedna je pokřtěna v katolické církvi nebo do ní přijatá a neodpadla od ní formálním úkonem, a druhá osoba je nepokřtěná.

§ 2. Od této překážky se může udělit dispens až po splnění podmínek v kán. 1125 a 1126.

§ 3. Jestliže některá strana je v době uzavření manželství obecně považována za pokřtěnou nebo jestliže její křest byl pochybný, předpokládá se podle kán. 1060 platnost manželství, dokud se s jistotou neprokáže, že jedna strana je pokřtěna a druhá pokřtěna není.

Kán. 1087 – Neplatně uzavírá manželství, kdo přijal svátost svěcení.

Kán. 1088 – Neplatně uzavírá manželství, kdo je vázán veřejným doživotním slibem čistoty v řeholní společnosti.

Kán. 1089 – Mezi mužem a ženou, která byla odvedena nebo je zadržována za účelem uzavření manželství, nemůže vzniknout platné manželství, leda že by potom žena, osvobozena z moci únosce a nacházející se na místě pro ni bezpečném a svobodném, sama se dobrovolně rozhodla pro manželství.

Kán. 1090 – § 1. Kdo za účelem uzavření manželství s určitou osobou přivodí smrt jejímu manželovi nebo vlastnímu manželovi, uzavírá toto manželství neplatně.

§ 2. Rovněž neplatně uzavírají mezi sebou manželství ti, kdo fyzickou nebo mravní součinností přivodili smrt manžela.

Kán. 1091 – § 1. V přímé linii pokrevního příbuzenství je neplatné manželství mezi všemi předky a potomky, jak legitimními, tak přirozenými.

§ 2. V boční linii je neplatné manželství až do čtvrtého stupně včetně.

§ 3. Překážka pokrevního příbuzenství se nenásobí.

§ 4. Nikdy se nedovoluje manželství, jestliže je nějaká pochybnost, zda strany jsou pokrevně příbuzné v některém stupni přímé linie nebo ve druhém stupni boční linie.

Kán. 1092 – „Švagrovství“ v přímé linii činí manželství neplatným v kterémkoliv stupni.

Kán. 1093 – Překážka veřejné počestnosti vzniká z neplatného manželství po začátku společného života anebo z veřejně dokazatelného nebo veřejného konkubinátu; činí manželství neplatným v prvním stupni přímé linie mezi mužem a pokrevními příbuznými ženy a naopak.

Kán. 1094 – Platně nemohou uzavřít mezi sebou manželství ti, kdo jsou ve vztahu zákonného příbuzenství vzniklého z osvojení, a to v přímé linii nebo ve druhém stupni boční linie.

HLAVA 4 MANŽELSKÝ SOUHLAS

Kán. 1095 – Nezpůsobilí pro uzavření manželství jsou:

1° kdo nemají dostatečné užívání rozumu;

2° kdo mají závažnou poruchu soudnosti, co do podstatných práv a povinností manželských, které se předávají a přijímají;

3° kdo z psychických důvodů nejsou schopni převzít podstatné manželské povinnosti.

Kán. 1096 – § 1. Ke vzniku manželského souhlasu je nutné, aby uzavírající strany alespoň věděly, že manželství je trvalé společenství mezi mužem a ženou, zaměřené k potomstvu, které vzniká na základě nějaké sexuální součinnosti.

§ 2. Znalost tohoto se po pubertě předpokládá.

Kán. 1097 – § 1. Omyl co do osoby činí manželství neplatným.

§ 2. Omyl co do vlastnosti osoby, i když je příčinou smlouvy, zneplatňuje manželství jen v případě, když tato vlastnost byla přímo a hlavně vyžadována.

Kán. 1098 – Neplatně uzavírá manželství, kdo byl oklamán podvodem za účelem dosažení souhlasu, když se podvod týká nějaké vlastnosti druhé strany, a tato vlastnost může ze své povahy vážně narušit společenství manželského života.

Kán. 1099 – Omyl co do jednoty, nerozlučitelnosti a svátostné důstojnosti manželství činí manželský souhlas vadným jen v případě, jestliže determinuje vůli k uzavření manželství.

Kán. 1100 – Vědomost nebo domněnka o neplatnosti manželství nevylučuje nutně manželský souhlas.

Kán. 1101 – § 1. Předpokládá se, že vnitřní souhlas odpovídá slovům nebo znamením použitým při uzavírání manželství.

§ 2. Neplatně se uzavírá manželství, jestliže jedna nebo obě strany vylučují pozitivním úkonem vůle samo manželství nebo některý podstatný prvek manželství nebo některou podstatnou vlastnost.

Kán. 1102 – § 1. Nemůže být platně uzavřeno manželství pod podmínkou do budoucna.

§ 2. Manželství uzavřené s podmínkou do minulosti nebo do přítomnosti je nebo není platné podle toho, zda se splnila nebo nesplnila.

§ 3. Podmínka, o níž v § 2, může být dovoleně stanovena jen s písemným dovolením místního ordináře.

Kán. 1103 – Neplatné je manželství uzavřené pod vlivem násilí nebo vážného strachu, způsobeného z vnějšku i neúmyslně, kdy je dotyčný nucen zvolit manželství, aby se zbavil násilí nebo strachu.

Kán. 1104 – § 1. K platnému uzavření manželství je nutné, aby strany byly zároveň spolu přítomné buď osobně, nebo prostřednictvím zástupce.

§ 2. Snoubenci vyjadřují manželský souhlas slovy; jestliže nemohou mluvit, rovnocennými znameními.

Kán. 1105 – § 1. K uzavření manželství prostřednictvím zástupce se vyžaduje:

1° zvláštní zmocnění k uzavření manželství s určitou osobou;

2° aby zástupce byl ustanoven od zmocnitele a osobně svůj úkol splnil.

§ 2. Aby zmocnění platilo, musí být podepsáno zmocnitelem a kromě toho farářem nebo ordinářem místa, v němž se zmocnění uděluje, nebo knězem od faráře nebo ordináře zmocněným nebo alespoň od dvou svědků; anebo musí být vyhotovena věrohodná listina podle norem světského práva.

§ 3. Jestliže zmocnitel nemůže psát, zaznamená se to ve zmocnění a přibere se další svědek, který také listinu podepíše; jinak je zmocnění neplatné.

§ 4. Neplatné je manželství, jestliže před uzavřením manželství prostřednictvím zástupce odvolal zmocnitel toto zmocnění nebo jestliže byl stížen amencí, i když ani zástupce, ani druhá strana o tom nevěděla.

Kán. 1106 – Manželství je možno uzavřít za pomoci tlumočnicka; farář v tom případě oddá jen tehdy, jestliže je mu známa tlumočnickova věrohodnost.

Kán. 1107 – I když bylo manželství uzavřeno neplatně z důvodu překážky nebo vadné formy, předpokládá se, že daný souhlas trvá, dokud není známo jeho odvolání.

HLAVA 5

FORMA UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

Kán. 1108 – § 1. Platná jsou pouze ta manželství, která se uzavírají před oddávajícím místním ordinářem nebo farářem anebo před knězem nebo jáhnem od některého z nich pověřeným a před dvěma svědky, podle norem vyjádřených v následujících kánech a při zachování výjimek podle kán. 144, 1112 § 1, 1116 a 1127 § 2 – 3.

§ 2. Oddávajícím se rozumí ten, kdo je přítomen a vyžaduje projevení souhlasu těch, kteří uzavírají manželství, a přijímá je jménem církve.

Kán. 1109 – Místní ordinář a farář, pokud není rozsudkem nebo rozhodnutím exkomunikován nebo stížen interdiktem nebo suspendován z úřadu nebo za takového úředně prohlášen, z důvodu svého úřadu a v mezích svého území oddává platně nejen své podřízené, ale i nepodřízené, pokud alespoň jeden je latinského obřadu.

Kán. 1110 – Osobní ordinář a osobní farář z důvodu svého úřadu platně oddávají pouze tehdy, jestliže v mezích jejich působnosti je jim alespoň jeden z těch, kteří uzavírají sňatek, podřízen.

Kán. 1111 – § 1. Místní ordinář a farář, pokud platně vykonávají svůj úřad, mohou zmocnit kněze a jáhny, i obecně, aby oddávali v mezích jejich území.

§ 2. Aby bylo zmocnění oddávat platné, musí být výslovně uděleno určitým osobám; jestliže jde o zmocnění zvláštní, je nutno je udělit pro určité manželství; jestliže jde o obecné zmocnění, musí být uděleno písemně.

Kán. 1112 – § 1. Kde chybí kněží a jáhni, může diecézní biskup, po předchozím příznivém vyjádření biskupské konference a po obdržení dovolení od Apoštolského stolce, zmocnit laiky, aby oddávali.

§ 2. Vybere se vhodný laik, schopný provést poučení snoubenců a také schopný řádně vykonat liturgii uzavření manželství.

Kán. 1113 – Před udělením zvláštního zmocnění se provede vše, co stanoví právo k prokázání svobodného stavu pro uzavření manželství.

Kán. 1114 – Nedovoleně jedná oddávající, jestliže si podle norem práva nezjistil svobodný stav snoubenců a, je-li to možné, také dovolení faráře, jestliže oddává na základě obecného zmocnění.

Kán. 1115 – Manželství se uzavírají ve farnosti, kde má některá uzavírající strana kanonické trvalé nebo přechodné bydliště nebo tam alespoň po dobu jednoho měsíce pobývá nebo, jde-li o osoby bez kanonického trvalého nebo přechodného bydliště, ve farnosti, kde právě pobývají; s dovolením vlastního ordináře nebo vlastního faráře se manželství může uzavřít i jinde.

Kán. 1116 – § 1. Jestliže oddávající, příslušný podle norem práva, buď není, nebo je možné se na něho obrátit jen se závažnou nesází, mohou ti, kdo opravdu chtějí uzavřít manželství, uzavřít je platně a dovoleně pouze před svědky, a to:

1° v nebezpečí smrti;

2° mimo nebezpečí smrti, pokud se rozumně předvídá, že tato situace po trvá déle než jeden měsíc.

§ 2. V obou případech, jestliže je dosažitelný jiný kněz nebo jáhen, který může být přítomen, musí být zavolán a spolu se svědky být přítomen uzavření manželství, při zachování platnosti manželství před pouhými svědky.

Kán. 1117 – Výše stanovenou formu je nutno zachovat, jestliže alespoň jedna ze stran uzavírajících manželství je pokřtěna v katolické církvi nebo byla do ní přijata a neodpadla od ní formálním úkonem, při zachování kán. 1127 § 2.

Kán. 1118 – § 1. Manželství mezi katolíky nebo mezi stranou katolickou a stranou nekatolickou pokřtěnou se uzavírá ve farním kostele; v jiném kostele nebo kapli se může uzavřít s dovolením ordináře nebo faráře.

§ 2. Místní ordinář může dovolit uzavření manželství na jiném vhodném místě.

§ 3. Manželství mezi katolickou stranou a stranou nepokřtěnou se může uzavřít v kostele nebo na jiném vhodném místě.

Kán. 1119 – Kromě případu nutnosti se při uzavírání manželství zachová obřad, jak je předepsán v liturgických knihách od církve schválených nebo jak je zaveden zákonnými obyčejí.

Kán. 1120 – Biskupská konference je oprávněna vypracovat vlastní obřad uzavření manželství, přiměřený zvyklostem kraje a lidu, přizpůsobeným křesťanskému duchu; vždy se musí zachovat zákon, že přítomný oddávající vyžaduje a přijímá projev souhlasu uzavírajících stran; tento obřad musí být přezkoumán Apoštolským stolcem.

Kán. 1121 – § 1. Po uzavření manželství zaznamená farář místa uzavření sňatku nebo ten, kdo ho zastupuje, i když žádný z nich neodával, co nejdříve do knihy oddaných jména manželů, oddávajícího, svědků, místo a den uzavření manželství, a to způsobem předepsaným biskupskou konferencí nebo diecézním biskupem.

§ 2. Jestliže manželství bylo uzavřeno podle kán. 1116, jsou kněz nebo jáhen, jestliže byli přítomni sňatku, jinak svědkové společně s uzavírajícími sňatek, povinni co nejdříve oznámit uzavření manželství buď místnímu faráři, nebo místnímu ordináři.

§ 3. Pokud jde o manželství uzavřené s dispencí od kanonické formy, dbá místní ordinář, který uděluje dispenc, aby dispenc i uzavření sňatku bylo zapsáno v knize oddaných jak kurie, tak vlastní farnosti katolické strany, jejíž farář zjišťoval pro účely sňatku svobodný stav; uzavření manželství je katolický manžel povinen co nejdříve oznámit tomuto ordináři a vlastnímu faráři; uvede také místo, kde byl uzavřen sňatek, a jakou veřejnou formou.

Kán. 1122 – § 1. Uzavřené manželství se zaznamenává také v knize pokřtěných, v níž je zapsán křest manželů.

§ 2. Jestliže manžel uzavřel sňatek jinde než ve farnosti, v níž byl pokřtěn, zašle co nejdříve farář místa, kde bylo manželství uzavřeno, oznámení o uzavření sňatku faráři místa křtu.

Kán. 1123 – Jestliže se manželství buď zplatní pro vnější obor, nebo prohlásí za neplatné nebo zákonně rozloučí, kromě smrti, musí to být oznámeno faráři místa uzavření manželství, aby mohl být řádně proveden záznam v knize oddaných a knize pokřtěných.

HLAVA 6 SMÍŠENÁ MANŽELSTVÍ

Kán. 1124 – Bez výslovného dovolení příslušného představeného je zakázáno manželství mezi dvěma pokřtěnými osobami, z nichž jedna je pokřtěna v katolické církvi nebo je do ní po křtu přijata a formálním úkonem od ní neodpadla, a druhá osoba patří do jiné církve nebo církevní společnosti, která není v plném společenství s katolickou církví.

Kán. 1125 – Toto dovolení může udělit ordinář, jestliže je pro ně spravedlivý a rozumný důvod; udělí je až po splnění následujících podmínek:

1° katolická strana prohlásí, že je připravena chránit se nebezpečí odpadu od víry a poskytne upřímný příslib, že se ze svých sil bude snažit, aby všechny děti byly pokřtěny a vychovány v katolické církvi;

2° o těchto příslibech katolické strany se včas uvědomí druhá strana tak, že bude známo, že si je opravdu vědoma příslibů a povinností katolické strany;

3° obě strany se poučí o účelu a podstatných vlastnostech manželství, které žádný z uzavírajících nesmí vylučovat.

Kán. 1126 – Biskupské konferenci přísluší stanovit způsob, jímž se provedou tato prohlášení a přísliby, které se vždy vyžadují, a také způsob, jímž se toto zajistí pro vnější obor a oznámí nekatolické straně.

Kán. 1127 – § 1. Při uzavírání smíšeného manželství se použije formy stanovené v kán. 1108; jestliže katolická strana uzavírá manželství s nekatolickou stranu východního obřadu, je nutno zachovat kanonickou formu sňatku pouze k dovolenosti; k platnosti se vyžaduje přítomnost duchovního, při zachování ostatních náležitostí stanovených právem.

§ 2. Jestliže vážné obtíže brání zachování kanonické formy, je ordinář místa katolické strany oprávněn po projednání s ordinářem místa oddavek udělit v jednotlivých případech dispenc od formy, při zachování nějaké veřejné formy oddavek, má-li být manželství platné; biskupská konference má stanovit normy pro jednotné udělování této dispence.

§ 3. Zakazuje se, aby se před nebo po kanonickém uzavření manželství podle § 1 konaly jiné náboženské obřady téhož sňatku za účelem vyjádření nebo obnovení manželského souhlasu; rovněž není dovolen obřad, při kterém katolický duchovní spolu s nekatolickým duchovním současně vykonávají každý svůj obřad a vyžadují manželský souhlas.

Kán. 1128 – Místní ordináři a jiní pastýři duší dbají, aby se katolickému manželovi a dětem ze smíšeného manželství dostalo duchovní pomoci k plnění jejich závazků, a také manželům pomáhají posilovat jednotu manželského a rodinného života.

Kán. 1129 – Ustanovení kán. 1127 a 1128 se použijí i na případy manželství, jimž brání překážka sňatku s nepokřtěnou osobou, uvedená v kán. 1086 § 1.

HLAVA 7 TAJNÉ UZAVŘENÍ MANŽELSTVÍ

Kán. 1130 – Ze závažného a naléhavého důvodu může místní ordinář dovolit, aby manželství bylo uzavřeno tajně.

Kán. 1131 – Dovolení uzavřít manželství tajně zahrnuje:

1° že se tajně provedou zjišťování, která je nutno před manželstvím vykonat;

2° že o uzavření manželství zachovají tajemství: místní ordinář, oddávající, svědkové, manželé.

Kán. 1132 – Povinnost zachovat tajemství, o němž v kán. 1131 odst. 2, zaniká u ordináře, jestliže ze zachování tajemství hrozí závažné pohoršení nebo velké poškození posvátnosti manželství; toto se oznámí stranám před uzavřením manželství.

Kán. 1133 – Tajně uzavřené manželství se zaznamenává pouze ve zvláštní knize uchovávané v tajném archivu kurie.

HLAVA 8 ÚČINKY MANŽELSTVÍ

Kán. 1134 – Z platného manželství vzniká mezi manžely svazek svou povahou trvalý a výlučný; kromě toho v křesťanském manželství jsou manželé zvláštní svátostí posíleni a jakoby posvěceni pro povinnosti a důstojnost svého stavu.

Kán. 1135 – Každý z obou manželů má stejnou povinnost i právo na to, co patří ke společenství manželského života.

Kán. 1136 – Rodiče mají nejzávažnější povinnost a prvotní právo starat se ze všech silo výchovu dětí, jak fyzickou, společenskou a kulturní, tak mravní a náboženskou.

Kán. 1137 – Manželské jsou děti počaté nebo narozené z platného nebo domnělého manželství.

Kán. 1138 – § 1. Otcem je ten, kdo je manželem matky, jestliže se zřejmými důkazy neprokáže opak.

§ 2. Za manželské se považují děti narozené alespoň po 180 dnech ode dne uzavření manželství nebo nejvýše 300 dní od skončení manželského života.

Kán. 1139 – Nemanželské děti se legitimují následným manželstvím rodičů, ať platným nebo domnělým, anebo reskriptem Apoštolského stolce.

Kán. 1140 – Legitimované děti jsou co do kanonických účinků ve všem na roveň postavené manželským dětem, pokud právo výslovně nestanoví jinak.

HLAVA 9 ODLOUČENÍ MANŽELŮ

Článek 1 ZRUŠENÍ MANŽELSTVÍ

Kán. 1141 – Uzanané a dokonané manželství nemůže být rozloučeno žádnou lidskou mocí a ze žádného důvodu s výjimkou smrti.

Kán. 1142 – Nedokonané manželství mezi pokřtěnými nebo mezi stranou pokřtěnou a nepokřtěnou může zrušit papež, a to ze spravedlivého důvodu, na žádost obou stran nebo jen jedné, i proti vůli druhé strany.

Kán. 1143 – § 1. Manželství uzavřené mezi dvěma nepokřtěnými může být zrušeno na základě pavlovského privilegia ve prospěch víry strany, která přijala křest, a to přímo tím, že tato strana uzavře nové manželství, jestliže nepokřtěná strana odešla.

§ 2. Za odchod nepokřtěné strany se považuje, jestliže nechce s pokřtěnou stranou spolu bydlet nebo pokojně spolu bydlet bez urážení Stvořitele, pokud jí pokřtěná strana nezavdala po křtu spravedlivý důvod k odchodu.

Kán. 1144 – § 1. Aby pokřtěná strana platně uzavřela nové manželství, musí být nepokřtěná strana vždy úředně dotázána, zdali:

1° i ona nechce přijmout křest;

2° alespoň chce s pokřtěnou stranou pokojně spolužít bez urážení Stvořitele.

§ 2. Tento úřední dotaz se musí učinit po křtu; místní ordinář může ze závažného důvodu dovolit, aby se úřední dotaz učinil před křtem, dokonce smí od úředního dotazu dispenzovat, ať před křtem nebo po něm, pokud z řízení alespoň zkráceného a mimosoudního vyšlo najevo, že se úřední dotaz nemůže uskutečnit, nebo bude bez užítku.

Kán. 1145 – § 1. Zpravidla se koná úřední dotaz jménem místního ordináře strany, která přijala křest; tento ordinář poskytne druhému manželovi, jestliže o to požádá, lhůtu na odpověď a upozorní, že po marném uplynutí této lhůty se bude jeho mlčení považovat za zápornou odpověď.

§ 2. Úřední dotaz soukromě učiněný stranou, která přijala křest, je platný a je i dovolený, jestliže není možno zachovat výše stanovenou formu.

§ 3. V obou případech musí být zákonně prokazatelné pro vnější obor, že byl úřední dotaz učiněn a jaký je jeho výsledek.

Kán. 1146 – Pokřtěná strana je oprávněna uzavřít nový sňatek s katolickou stranou, jestliže:

1° druhá strana zodpověděla úřední dotaz záporně, nebo jestliže úřední dotaz byl zákonně opomenut;

2° nepokřtěná strana, ať byla nebo nebyla úředně dotázána, dříve setrvala v pokojném soužití bez urážení Stvořitele, později však bez spravedlivého důvodu odešla, při zachování kán. 1144 a 1145.

Kán. 1147 – Místní ordinář smí ze závažného důvodu dovolit, aby pokřtěná strana uzavřela za použití pavlovského privilegia manželství s nekatolickou stranou, ať pokřtěnou nebo nepokřtěnou, při zachování kánonů o smíšených manželstvích.

Kán. 1148 – § 1. Nepokřtěný, který má současně více nepokřtěných manželů, smí si po přijetí křtu v katolické církvi, jestliže je pro něho tvrdé zůstat s tou, kterou si vzal jako první, ponechat jednu z nich a ostatní musí propustit. Totéž platí o nepokřtěné ženě, která má současně více nepokřtěných manželů.

§ 2. V případech podle § 1 je nutno po přijetí křtu uzavřít manželství zákonnou formou, při zachování, je-li třeba, předpisu o smíšených manželstvích a ostatních právních předpisů.

§ 3. S přihlédnutím k mravní, sociální a hospodářské situaci dbá místní ordinář, aby bylo dostatečně postaráno o náležité potřeby první a ostatních propuštěných manželů podle norem spravedlnosti, křesťanské lásky a přirozené umírněnosti.

Kán. 1149 – Nepokřtěná osoba, která přijala křest v katolické církvi a nemůže obnovit spolužití s nepokřtěným manželem z důvodu zabití nebo pronásledování, smí uzavřít nové manželství, i když druhá strana mezitím přijala křest, při zachování kán. 1141.

Kán. 1150 – Při pochybnosti má privilegium víry přízeň práva.

Článek 2 ODLOUČENÍ ZA TRVÁNÍ MANŽELSTVÍ

Kán. 1151 – Manželé jsou povinni a oprávněni zachovávat manželské soužití, pokud je neomlouvá zákonný důvod.

Kán. 1152 – § 1. Velmi se doporučuje, aby manžel z křesťanské lásky a kvůli prospěchu rodiny neodmítl odpustit druhé straně cizoložství a nerozvrátil manželský život; jestliže mu vinu výslovně nebo mlčky neodpustil, je oprávněn opustit manželské soužití, jestliže s cizoložstvím nesouhlasil nebo mu nezavdal příčinu nebo sám je nespáchal.

§ 2. K odpuštění mlčky dochází v případě, kdy manželský partner, který se neprovinil, i když se o cizoložství dozvěděl, s druhým manželem dobrovolně manželsky obcoval; odpuštění se předpokládá, jestliže po více než šest měsíců zachoval manželské spolužití a neobrátil se na církevní nebo světské představené.

§ 3. Jestliže manželský partner, který se neprovinil, sám opustí manželské spolužití, předloží svůj případ do šesti měsíců příslušnému církevnímu představenému, který po přihlídnutí ke všem okolnostem zváží, zda může být neprovinivší se manžel přiveden k odpuštění viny a k tomu, aby odloučení trvale neprodlužoval.

Kán. 1153 – § 1. Jestliže některý z manželů uvádí druhého do nebezpečí pro duši nebo pro tělo nebo pro děti, anebo jinak činí společný život velmi tvrdým, poskytuje tím druhému manželovi zákonný důvod k odchodu na základě rozhodnutí místního ordináře; jestliže je nebezpečí z prodlení, i na základě vlastního rozhodnutí.

§ 2. Ve všech případech, když pomine příčina odloučení, je nutno obnovit manželské spolužití, pokud církevní představený nestanoví jinak.

Kán. 1154 – Při odloučení manželů je nutno se vhodně postarat o náležitě vydržování a výchovu dětí.

Kán. 1155 – Manžel, který se neprovinil, může chvályhodně opět přijmout druhého manžela k manželskému soužití. V tom případě se zřiká práva na odloučení.

HLAVA 10 ZPLATNĚNÍ MANŽELSTVÍ

Článek I PROSTÉ ZPLATNĚNÍ (KONVALIDACE)

Kán. 1156 – § 1. Ke zplatnění (konvalidaci) manželství neplatného z důvodu zneplatňující překážky se vyžaduje, aby překážka pominula nebo byla dispensována a souhlas obnovila alespoň strana vědomá si překážky.

§ 2. Toto obnovení vyžaduje církevní právo k platnosti konvalidace, i když při uzavření manželství obě strany souhlas daly a později neodvolaly.

Kán. 1157 – Obnovení souhlasu musí být novým úkonem vůle zaměřeným k manželství, o němž obnovující ví nebo se domnívá, že od počátku bylo neplatné.

Kán. 1158 – § 1. Jestliže překážka je veřejná, je nutno, aby obě strany obnovily souhlas kanonickou formou, při zachování kán. 1127 § 2.

§ 2. Jestliže se překážka nedá dokázat, postačí, aby soukromě a tajně obnovila souhlas ta strana, která si je vědomá překážky, pokud u druhé strany souhlas trvá, anebo obě strany, jestliže je překážka oběma známá.

Kán. 1159 – § 1. Manželství neplatné pro vadu souhlasu se zplatňuje tím, že strana, která nedala souhlas, souhlas projeví, za předpokladu, že souhlas druhou stranou daný trvá.

§ 2. Jestliže se vada souhlasu nedá dokázat, postačí, aby strana, která nedala souhlas, projevila souhlas soukromě a tajně.

§ 3. Jestliže se nedostatek souhlasu dá dokázat, je nutné, aby souhlas byl dán kanonickou formou.

Kán. 1160 – Manželství neplatné pro vadu formy musí být ke zplatnění znovu uzavřeno kanonickou formou, při zachování kán. 1127 § 2.

Článek 2 ZPLATNĚNÍ V ZÁKLADU (SANACE)

Kán. 1161 – § 1. Zplatnění v základu je zplatnění neplatného manželství bez obnovení souhlasu, provedené příslušným představeným. Obsahuje dispens od překážky, jestliže překážka existuje, a od kanonické formy, jestliže nebyla dodržena, a působí zpětné kanonické účinky do minulosti.

§ 2. Toto zplatnění nastává od okamžiku udělení; zpětné účinky se vztahují k okamžiku uzavření manželství, pokud není výslovně stanoveno jinak.

§ 3. Zplatnění v základu je možné udělit jen tehdy, když je pravděpodobné, že strany chtějí setrvat v manželském životě.

Kán. 1162 – § 1. Jestliže u některé nebo obou stran chybí souhlas, nelze manželství zplatnit v základu, ať souhlas chyběl od počátku, anebo byl na počátku dán a později odvolán.

§ 2. Jestliže souhlas od začátku sice chyběl, avšak později byl dán, může být toto zplatnění uděleno s účinkem od okamžiku souhlasu.

Kán. 1163 – § 1. Manželství neplatné z důvodu překážky nebo pro nedostatek zákonné formy může být takto zplatněno, pokud trvá souhlas u obou stran.

§ 2. Manželství neplatné z důvodu překážky práva přirozeného nebo božského pozitivního může být takto zplatněno až tehdy, když překážka pominula.

Kán. 1164 – Zplatnění v základu lze platně provést i v případě, kdy o tom jedna nebo obě strany nevědí; udělí se však jen ze závažného důvodu.

Kán. 1165 – § 1. Zplatnění v základu může udělit Apoštolský stolec.

§ 2. V jednotlivých případech je může poskytnout diecézní biskup, i když je manželství neplatné z více důvodů; při zplatnění smíšeného manželství je nutno splnit podmínky uvedené v kán. 1125; nesmí je však udělit, jestliže brání překážka, od níž dispens je vyhrazena Apoštolskému stolci podle kán. 1078 § 2, anebo jestliže se jedná o překážku práva přirozeného nebo božského pozitivního, která již pominula.

PŘÍPRAVA NA MANŽELSTVÍ

A. Osobnostní příprava

1. Vzdálená příprava

- v období dětství a dospívání, už od dětství, především rodinnou výchovou (rodinnou pedagogikou) – dominantní roli tu má rodina;
- vést děti k pochopení, že jsou osobnostmi se svými slabými i silnými stránkami;
- vložit do dětí smysl pro každou lidskou hodnotu osobní i společenskou;
- ukázat manželství jako život muže a ženy založený na vzájemné pomoci a respektu vycházejících z úcty k Božímu obrazu v druhém člověku;
- sexuální výchova a výchova k odpovědnému rodičovství;
- ukázat přiměřeným způsobem smysl života bez manželství (kněžství, řeholní život ...).

2. Blízká příprava

- v době mladosti – završení dospívání a adolescence (neboli období pastorace mládeže);
- ukázat specifickou mužství a ženství a manželství jako *osobní* vztah muže a ženy, vyplývající ze samotné přirozenosti člověka;
- vedení k překonávání nevyhnutelných krizí a k vnějšímu poslání manželství a rodiny;
- vedení k chápání a správnému hodnocení praktických stránek manželského života – stále zaměstnání, dostatečné finanční prostředky, správné vedení domácnosti, základní právní znalosti ...;
- příprava k odpovědnému rodičovství;
- hlavní roli má rodina, hodně tu mohou vykonat specializovaní odborníci a pedagogové.

3. Nejbližší příprava

- v době těsně (několik měsíců) před sňatkem;
- hlubší poznání smyslu manželství a osobní příprava na odevzdání se partnerovi a na jeho přijetí;
- hlubší poznání významu manželství v náboženském životě a praktické uvedení do společné náboženské praxe;
- příprava na prožívání manželství jako společné cesty víry, která má být podporována ostatními manžely a dalšími věřícími, sami svým manželstvím chtít přispívat a podporovat druhé (manželská společenství ...).
- vedení k pochopení svatebního obřadu (texty, gesta atd.) a k jeho osobnímu uchopení;
- společná příprava obřadu přímo se snoubenci – výběr textů, gest a hudby.

B. Právní příprava

- viz publikace prof. Tretery (*Církevní právo* s. 183n; *Konfesní právo a Církevní právo* s. 256n: Bezprostřední příprava) nebo D. Němce (*Manželské právo katolické církve s ohledem na platné české právo*, s. 35–37).

DŮVODY NEPLATNOSTI MANŽELSTVÍ

A. Překážky manželství

- věk; *
- neschopnost pohlavního spojení mezi nupturienty;
- vázanost dřívějším manželstvím;
- rozdílnost náboženství (katolík či katolička s nepokřtěnou osobou); *
- přijaté svěcení (jáhen, kněz, biskup); ***
- veřejný slib trvalé čistoty v řeholním institutu; †
- únos či zadržování ženy za účelem sňatku;
- vražda manžela jednoho z nupturientů; ***
- pokrevní příbuzenství v přímé linii a do 4. stupně boční linie včetně; *
- zákonné příbuzenství (na zákl. adopce) v přímé l. a do 2. stupně boční l. včetně; *
- afinita neboli „švagrovství“ (na základě platného manželství) v přímé linii; *
- mravopočestnost (na základě neplatného manželství či konkubinátu) – v 1. stupni přímé linie. *

B. Nedostatky souhlasu ze strany nupturientů

- nedosažení potřebných minimálních znalostí o manželství (hrubá neznalost manželství jako plodného soužití muže a ženy);
- omyl v osobě druhého nupturienta;
- omyl ohledně zásadních vlastností druhého nupturienta;
- omyl v důležité vlastnosti jednoho nupturienta zapříčiněn podvodem;
- omyl ohledně podstatné vlastnosti manželství;
- nedostatečnost užívání rozumu;
- závažná porucha soudnosti;
- psychická neschopnost převzít podstatné manželské závazky;
- simulace souhlasu (vyločení podstatného elementu manželství či manželství samotného);
- podmíněný souhlas – podmínku je dovoleno dát jen vyjíměčně; **
- násilí (*vis*) či těžký vnější strach (*metus gravis ab extrinseco*), z čehož se lze vysvobodit jen uzavřením manželství;
- aktuální neexistence manželského souhlasu druhého nupturienta v případě uzavření manželství prostřednictvím jeho legitimně pověřeného zástupce.

C. Nedostatky formy vyjádření souhlasu

- nedbání předepsané (kanonické) formy; ††
- nezpůsobilost svědků;
- nezpůsobilost asistujícího (chybí mu jurisdikce – pozor: zásada *Supplet Ecclesia!*);
- * dispens dává místní ordinář, u pokrevního příbuzenství pouze pro 3. a 4. stupeň boční linie, u věku výjíměčně v případě tělesné zralosti a základní duševní zralosti
- ** místní ordinář může souhlasit s podmínkou do přítomnosti či minulosti
- *** dispens dává za běžných okolností pouze Apoštolský stolec (papež)
- † dispens dává za běžných okolností Apoštolský stolec (papež) pro instituty papežského práva, místní ordinář pro instituty diecézního práva
- †† dispens dává v právem určených případech místní ordinář, jinak pouze Apoštolský stolec